

A németországi lengyel ajkú közösség helyzete és lehetőségei

Czachur, Waldemar: Status and Potential of Polish-speaking Community in Germany = The Polish Institute of International Affairs, 2010., 19. évfolyam, 1. szám, 66-72. p.

Waldemar Czachur számára az 1991. június 17-én a jószomszédi viszony megerősítéséről aláírt lengyel-német szerződés évfordulója szolgáltatta az apropót tanulmánya megírásához. Elérkezettnek látta az időt annak megvizsgálására, hogy mennyire teljesültek a szerződés a lengyelországi német kisebbségre és a Németországban élő, lengyel származású, német állampolgárokra vonatkozó kitételei. A szerződés említi a Lengyelországban élő német kisebbség tagjait – azokat a lengyel állampolgárokat, akik német származásúak vagy erősen kötődnek a német nyelvhez, kultúrához és hagyományokhoz –, és szól a Németországban lakó, német állampolgársággal rendelkező, de lengyel származású vagy a lengyel nyelvhez, kultúrához és hagyományokhoz kötődők csoportjáról is. A németországi lengyel kisebbségről azonban nem tesz említést, mely tény lengyel részről folyamatos kritikák céltáblájává teszi az okiratot. A szerződés alkotóit gyakran Németországgal szembeni elfogultsággal és a képzelőerő hiányával vádolják, és ezen hiányosságoknak tudják be a napjainkra kialakult aszimmetriát a Lengyelországban élő német származású lakosság valamint a németországi lengyel származású lakosság helyzete között.

A témáról szóló viták egy, a Külügyminisztérium által a poznańi Nyugati Ügyek Intézetétől (Institute of Western Affairs) megrendelt szakértői jelentés nyomán lángoltak fel újra. A lengyel kisebbség németországi elismerése mellett szóló érvek között a jelentés szerzői említik a lengyel származású németek kisebbségi jogai visszavonásának törvénytelen mivoltát. A Hermann Göring által 1940-ben kiadott egyik rendelet alapján végrehajtott jogfosztás akadályozza Lengyelországot a németországi lengyel kisebbség jogfolytonosságára való hivatkozásban, mely körülmény az 1991-es szerződés vonatkozó kitételeit érvénytelennek, értelmezhetetlennek láttatja. Czachur véleménye szerint azonban a szerződés valójában Lengyelországnak kedvez, és a németországi lengyel kisebbségekkel kapcsolatban feltett kérdések helytelenül vannak megfogalmazva.

A szerző rövid történeti áttekintést követően a lengyel kormány a németországi lengyel közösséget érintő politikáját taglalja. Hangot ad véleményének, mely szerint a lengyel-német jószomszédi szerződés megalkotását nagyban nehezítette, hogy rendkívül nehéz az említett kisebbségi csoportokba tartozók pontos jogi meghatározása mind Lengyelországban, mind Németországban. A végleges szerződés alapján a németországi len-

gyel kisebbségbe tartozók létszáma ugyanakkor még így is a kétmillióhoz közelít, és emellett, Czachur szerint, a szerződés is kedvező feltételeket biztosít a lengyel nyelv és kultúra elismerőbb kezelésének megköveteléséhez. A szerző négy fő témát ajánl a lengyel ajkú német kisebbségről szóló viták résztvevői figyelmébe: a lengyel nyelv szabad használatát, mind nyilvánosan, mind a magánéletben; a lengyel ajkú közösség és szervezeteinek támogatását; a lengyel nyelv oktatásához szükséges feltételek megteremtését, a lengyel nyelvű oktatást a német közoktatás rendszerén belül; valamint a lengyel nyelv és kultúra az oktatási programba történő beépítését. Hangsúlyozza a német kormány kisebbségekhez való viszonyulásának és felelősségvállalásának a jelentőségét, rávilágít ugyanakkor azon probléma súlyosságára is, melyet a lengyel kormány a külföldön élő lengyel kisebbségeket érintő, régimódi, rendkívül eredménytelen politikája jelent.

„Úgy tűnik, a Németországban élő lengyel ajkú közösségről szóló viták zsákutcába kerültek” – zárja tanulmányát Czachur. Ennek ellenére ugyanakkor úgy véli, sem Németország, sem Lengyelország nem teheti meg, hogy mellőzze a témát, mely újszerű, haladó megközelítést igényel. A német kormány számos hibát vétett, mulasztásokat követett el, a lengyel fél pedig túl gyakran volt híján a szükséges határozottságnak. Mindeközben a németországi (bizonyos mértékig megosztott) lengyel kisebbség aktivitása és döntéseinek hatékonysága is sok esetben megkérdőjelezhető, csakúgy, mint a lengyel kormány a külföldi lengyel diaszpóra kapcsán képviselt politikája. Czachur szerint a szerződés évfordulója kiváló alkalmat biztosíthat a soktényezős együttműködés új dimenzióinak feltérképezésére.

Dézi Tímea

Helyzetkép a törökországi kisebbségekről

Künnecke, Arndt: Die Situation der Minderheiten in der Türkei. Eine kritische Bestandaufnahme. = Südosteuropa Mitteilungen. 51. Jg. 2011. 3. no. 24-43. p.

Törökországból az utóbbi években keresztényeken elkövetett gyilkos merényletek hírei borzolják a külvilágot. 2010-ben Iszkanderun püspöke volt soron. A tettesek a már tisztázott korábbi esetekben a nemzeti-radikális muszlim fiatalság köréből kerültek ki. Szakértői kommentárok biztosra veszik a háteres felbujtást, erre a nyomozások azonban nem terjedtek ki. Ezt a momentumot azután már a török többségi közhangulat magyarázza, amely az efféle „hazafias” előjelű bűnügyekben érzelmileg a tettesek olda-